

Vakamareqeta na cakacaka vaka qase ni vuli — e dua na veivaqaqai tu vakataki koya

Na veika kece me kila na I tubutubu kei na dau ni veisusu me baleta na veivaqaqai nei Gallop

Nai matai ni veivaqaqai me baleta na nodra cakacaka na qase ni vuli ena vei koronivuli kece e NSW me tekivu mai na 2004 sa qai vakacuruma mai na i matai ni nodratou ripote. Na veivaqaqai, ka liutaka na Premier WA e liu o Dr Geoff Gallop, sa vakatututaka na veisau lelevu ki na kedra I sau na qase ni vuli kei na I tuvaki ni nodra vanua ni cakacaka kei na veidinadinati ni nodra I tavi vaka qase ni vuli.

E tukuna na ripote ni a gadrevi sara vakatotolo na veiveisau eso oqo, me rawa ni wali kina na leqa ni kena sa lailai tikoga na qase ni vuli, vakatorocaketaki na veivakavulici ka vakadeitaka ni na rawa ni vakacakacakataki e levu cake na qase ni vuli me sotavi kina na toso cake tikoga ni wiliwili ni gone ena vei koronivuli.

Va na ka bibi e kunei

1. E kunea na veivaqaqai ni dina e se tikoga e cake na nodra yalodina kei na gugumatua ni qase ni vuli, ia e sa sivia ga na nodra I colacola ka sa sega ni veiraurau. Na veitikina kece ni I tavi vakacakacaka ni qasenivuli esa mai veisau baleta na veisau wasoma ni lawatu, torocake ni tekinoloji, lewenivuli kei na veigagadre duidui ni gone vuli. Sa bibi sara na nodra veiqaravi na gauna oqo ka vaka kina na taudaku ni rumu ni kalasi, ka oka kina na I vakasokumuni tukutuku kei na kena soqoni ka ripotetaki. E rauta ni 55 na auwa ni nodra cakacaka na qase ni vuli ena dua na macawa.

2. Sa lutu na kedra I sau na qase ni vuli ni vakatauvatani kei na veicakacaka tale eso. Sa mai dredre cake sara na nodra cakacaka na qase ni vuli ka vereverea talega, na kedra I sau e sa lutu sobu sara ena levu na I tutu ni vakatauvatani kei na cakacaka tale eso. Na kena cokoti vata oqo e vakarerevaki ka sa vakavuna tiko e levu na dredre ka sotavi tiko ena nodra vakacakacakataki se maroroi na rawaka levu cake ena veigauna mai liu.

3. Nai wiliwili ni gonevuli e NSW e sa toso cake tikoga, ka gadrevi sara vakalevu me wali na leqa ni lailai ni qase ni vuli. E kunea na veivaqaqai oqo ni lailai ni qase ni vuli ka roboti NSW ka tukuna talega ni gadrevi me wali saraga oqo me vaka ni sa vakarau tale tu e – 200,000 na gonevuli me ra vola yaca – namaki ena loma ni 20 na yabaki mai oqo.

4. Era gadreva vakalevu tale na gauna na qase ni vuli me baleta na cakacaka cokovata, tuvatuva ka kei na vakavakarau. Nodra gauna na qasenivuli ena taudaku ni rumu ni vuli e sega ni veisau mai na 1950 dua na macawa vei ira na qase ni vuli ni vuli torocake kei na 1980 vei ira na qase ni vuli ena paraimeri. E kunea talega na veivaqaqai oqo ni ra gadreva na qase ni vuli e levu cake na gauna me vakatabakidua ki na cakacaka cokovata kei na nodra I lawalawa qase ni vuli, me baleta saraga na levu cake ni gone vuli kei na gagadre levu talega.

Veivakaturi me veisau

Vakalevutaka cake na nodra gauna ni vakavakarau na qase ni vuli. Na wiliwili ni gauna e tautuba ni rumu ni vuli me vakalevutaki cake mai na rua na auwa ki na va na auwa dua na macawa vei ira na koronivuli ena paraimeri ka dodonu me vakalailaitaki kina rua na auwa na gauna ni veivakavulici veirai mata vei ira na gone ena vuli torocake. Na gauna kece oqo e dodonu me vakatabakidua ki na veitarogi, vakarautaki ni leseni kei na vuli cokovata.

Vakdodonutaki na I sau. Me vakalevutaki cake ena 10 kina 15 na pasede ena 2022 kei na 2023 me vakacaucautaki kina na levu cake ni kila matai ni qase ni vuli kei na itavi era vakacolati tu kina, veivuke ena kena sasabai mai na lailai ni qase ni vuli era vakacakacakataki kei na qase ni vuli me ra rawa ni taqea na levu ni wiliwili ni gonevuli.

Vakalevutaka cake na kedra I wiliwili na dauniveivakasalataki ni koronivuli. Me levu cake na wiliwili ni dauniveivakasalataki me rawa ni vakalailaitaki na gauna ni wawa ka vakalailaitaka na levu ni kisi ni gonevuli era sotava na mate ni vakasama. Sa dodonu me dua na dauniveivakasalataki ki na 500 na gone ena 2023.

Vakavinakataki na I vakatagedegede ni tamata cakacaka. Na qase ni vuli tudei sa dodonu me vakalevutaki na kedra I wiliwili me rawa ni wali kina na lailai ni qase ni vuli. Na vakayagataki vakasivia ni qase ni vuli kacivi ena gauna e gadrevi sa dodonu me vakavinakataki. Na tabana ni veiqaravi ka vakarautaka na Tabacakacaka ni Vuli ena veivanua e gadrevi sa dodonu me raicj na vakayagataki ni lewenivuli, na qaravi raraba ni gone vuli kei na nodra I tovo raraba kei na vuli baleti ira na gone era gadreva vakalevu cake na veivuke ena vuli, sa dodonu me vakalesui mai.

Nodra vakatorocaketaki na qase ni vuli. Na kena cakacakataki na veivakatutu ena Veivaqaqai oqo ena veivuke me vakavinakataka cake na veivakavulici kei na vuli ka ena vei koronivuli e NSW. Ena vakarairai vinakataka talega na cakacaka vaka qase ni vuli, ka sa rawa ni da na maroroya na noda qase ni vuli vinaka duadua ena valenivuli ka vakacakacakataki ira tale eso e gadrevi me sotavi kina na toso totolo ni volayaca me ra curu ka vuli.

Oqo e dua na lavaki vinaka me baleta na noda veisiga ni mataka vei ira na noda gone ka vaka kina ki na noda vanua

Na I kuri ni itukutuku me baleta na veivaqaqai, kei na kena ripote matailalai, e rawa ni kune ena nswtf.org.au/inquiry. Sa rawa talega ni o ni volayaca ena nswtf.org.au/forms/parents-citizens-contact mo ciqoma na I tukutuku buta katakata me baleta na nona vuli na luvemu.

Tukutuku matailalai tale eso ena nswtf.org.au/inquiry